

Podręcznik do kształcenia w zawodach

technik pojazdów samochodowych
mechanik pojazdów samochodowych
elektromechanik pojazdów samochodowych

Podstawy budowy maszyn

Kwalifikacja MOT.05/MOT.02

Zeszyt ćwiczeń ucznia

Wydawnictwa Komunikacji i Łączności

Autorzy:

Piotr Boś (ćwiczenia 1.1 do 1.32, 4.1 do 4.18, 8.60 do 8.90 oraz 9.1 do 9.28),

Romuald Fejkiel (ćwiczenia 8.1 do 8.59),

Sławomir Sitarz (ćwiczenia 1.33 do 1.39, 3.1 do 3.24, 5.1 do 5.29 oraz 6.1 do 6.8),

Zofia Wrzask (ćwiczenia 2.1 do 2.10 oraz 7.1 do 7.10).

Redaktor merytoryczny: *Krzysztof Wiśniewski*

Redaktor techniczny: *Tomasz Pietrykowski*

Korekta: *Zespół*

Zeszyt ćwiczeń przeznaczony do nieodpłatnego wykorzystywania przez uczniów techników oraz szkół branżowych I stopnia, kształcących się w zawodach technika pojazdów samochodowych, mechanika pojazdów samochodowych i elektromechanika pojazdów samochodowych, jak również dla uczestników kursów zawodowych w zakresie kwalifikacji MOT.05. *Obsługa, diagnozowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych* i MOT.02. *Obsługa, diagnozowanie oraz naprawa mechatronicznych systemów pojazdów samochodowych*. Wersja dla nauczyciela zawiera wzorcowe odpowiedzi do ćwiczeń ułatwiające sprawdzenie opanowania wiadomości przez uczniów.

© Copyright by Wydawnictwa Komunikacji i Łączności sp. z o.o., 2023

Wydawnictwa Komunikacji i Łączności sp. z o.o.

ul. Armii Krajowej 8, 05-071 Sulejówek

tel. 22-849-27-51; 22-849-23-45; 691-347-412

e-mail wkl@wkl.com.pl

Prowadzimy sprzedaż wysyłkową książek

Księgarnia internetowa www.wkl.com.pl

Wydanie 1. Sulejówek 2023

Ćwiczenie 1.1

Scharakteryzuj podane poniżej podstawowe rodzaje rysunków technicznych.

Rysunek wykonawczy . . . . .

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Rysunek złożeniowy . . . . .

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Rysunek schematyczny . . . . .

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Ćwiczenie 1.2

Podaj podstawowe zależności dotyczące formatów rysunkowych.

W wymiarach formatów podstawowych obowiązują poniższe zależności:

- pole powierzchni formatu A0 wynosi . . . . .
- stosunek długości boków formatów podstawowych ma wartość . . . . .
- format o jeden stopień większy ma . . . . .
. . . . .

Ćwiczenie 1.3

Podaj, ile formatów A4 mieści się w formacie:

- A3: .....
- A2: .....
- A1: .....
- A0: .....

Ćwiczenie 1.4

Podaj podstawowe zastosowania poniższych linii rysunkowych.

Linia ciągła cienka:

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....
- 5) .....
- 6) .....
- 7) .....
- 8) .....
- 9) .....
- 10) .....
- 11) .....
- .....
- 12) .....
- .....
- .....
- .....

Linia ciągła gruba:

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....

Linia kreskowa cienka:

- 1) .....
- 2) .....

Linia cienka z długą kreską i kropką:

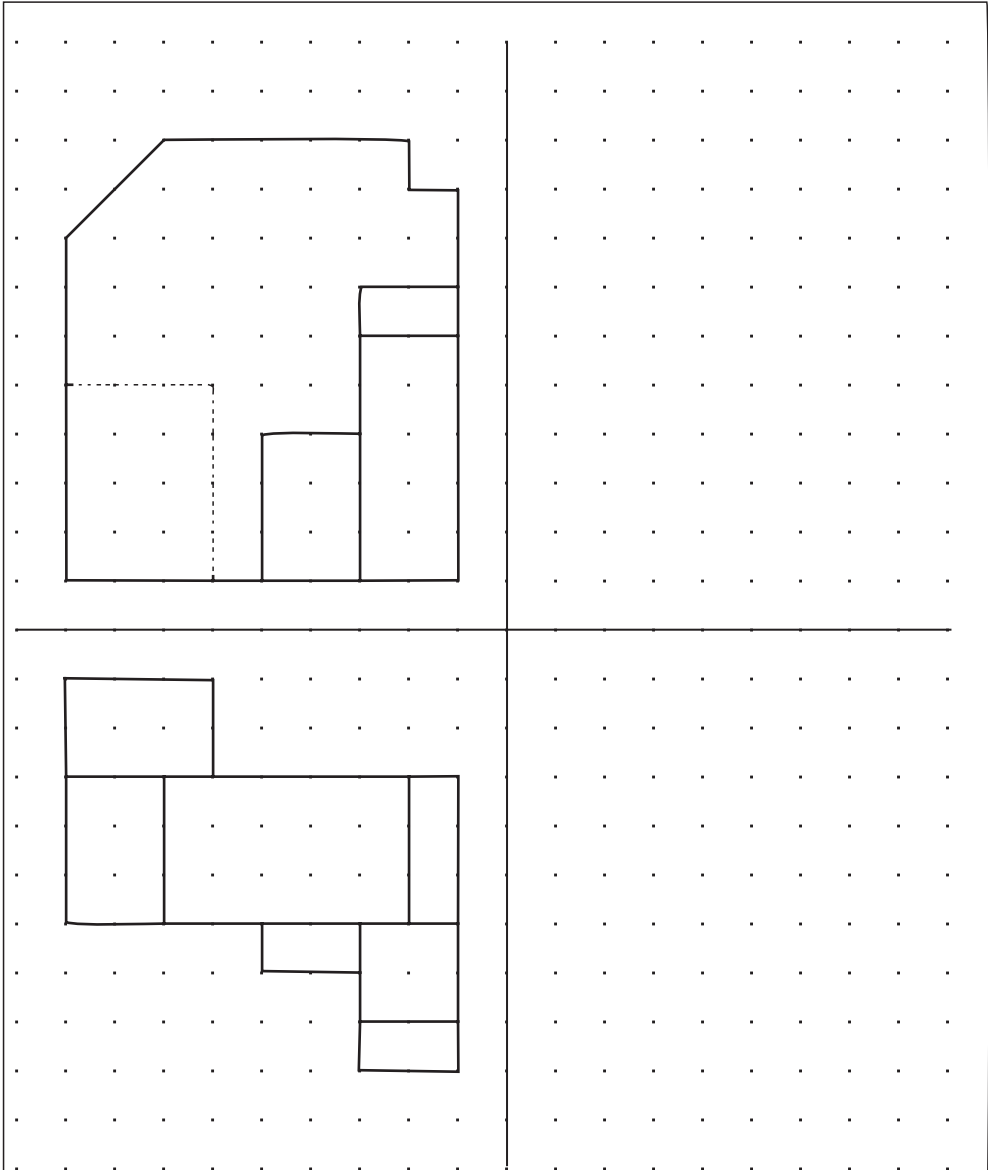
- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....

Ćwiczenie 1.6

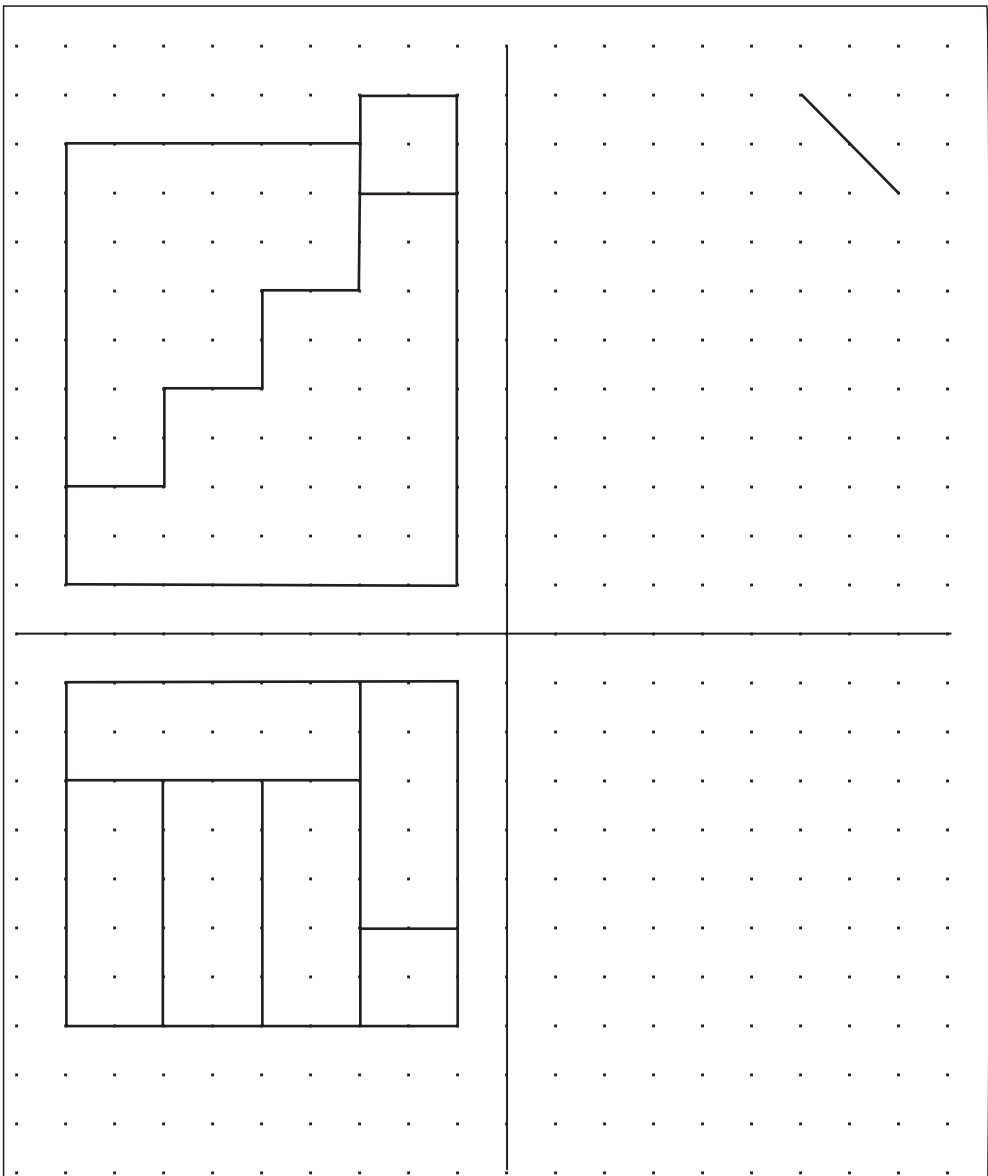
Uzupełnij brakujący rzut na rysunkach od *a* do *c*.

a

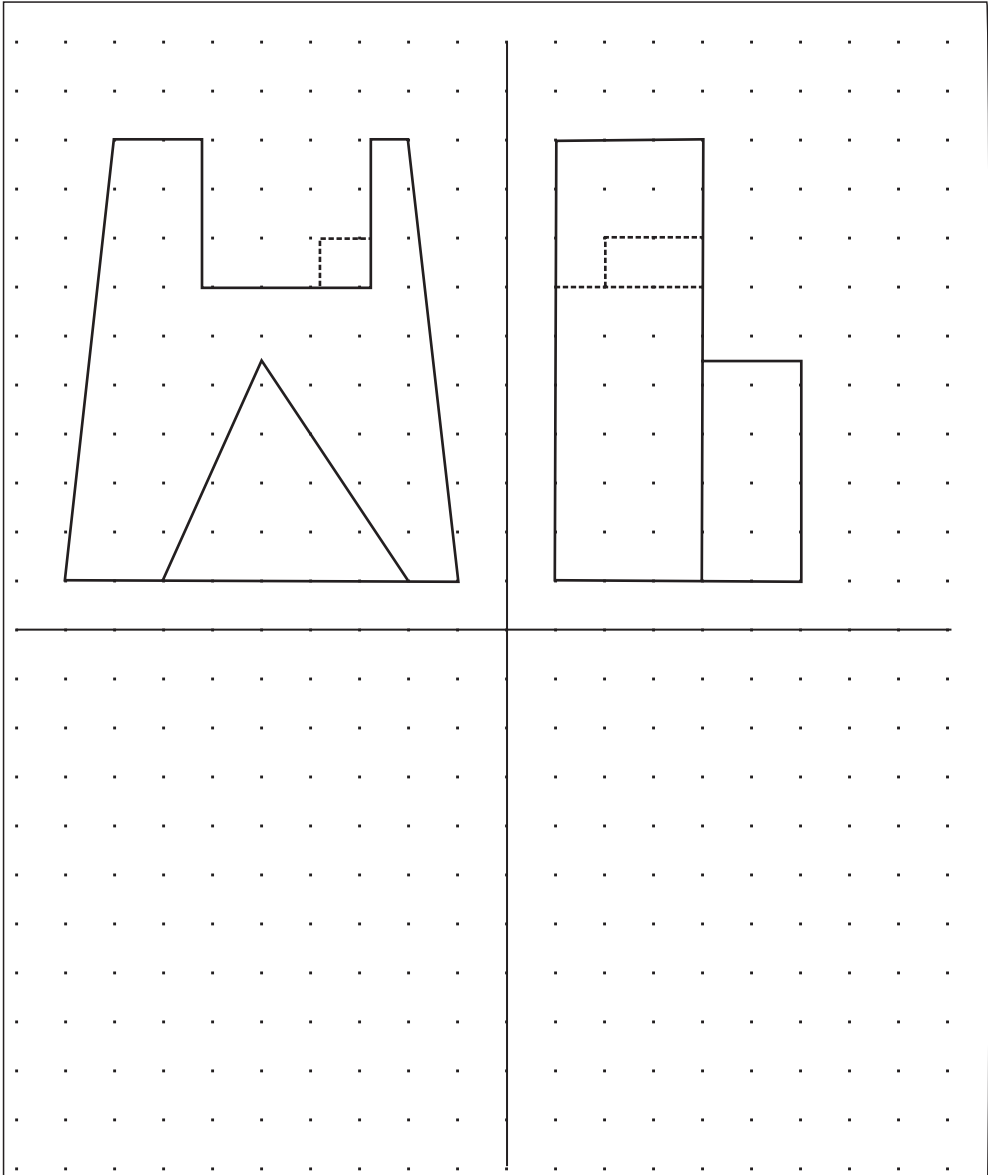
Konstruował:				Kierunek:		
Sprawdził:						
Podziatka 1:1	Nazwa: Brakujący rzut_siatka_zadanie_1			Materiał:	Masa:	Nr rysunku:

b

Konstruował:				Kierunek:		
Sprawdził:						
Podziatka 1:1	Nazwa: Brakujący rzut_siatka_zadanie_5			Materiał:	Masa:	Nr rysunku:

c

Konstruował:				Kierunek:		
Sprawdził:						
Podziatka 1:1	Nazwa: Brakujący rzut_siatka_zadanie_3			Materiał:	Masa:	Nr rysunku:

Ćwiczenie 1.7

Scharakteryzuj metodę rzutowania prostokątnego wg trzeciego kąta.

Rzutowanie metodą trzeciego kąta . . . . .

. . . . .
. . . . .

Ćwiczenie 1.8

Na czym polega rzutowanie identyfikowane strzałkami?

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Ćwiczenie 1.9

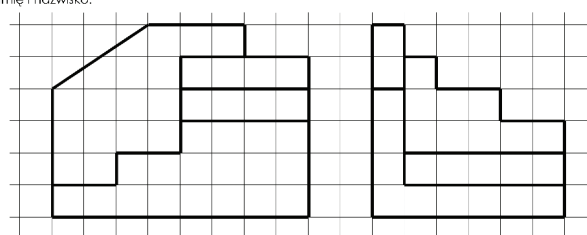
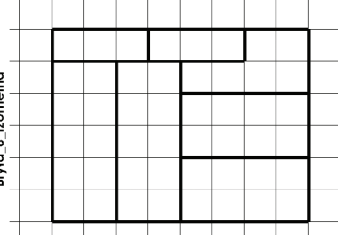
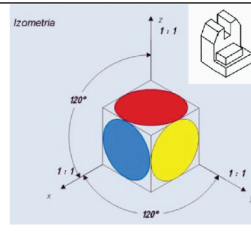
Narysuj schematy następujących rodzajów rzutowania aksonometrycznego:

- dimetrii prostokątnej,
- dimetrii ukośnej,
- izometrii.

Ćwiczenie 1.10

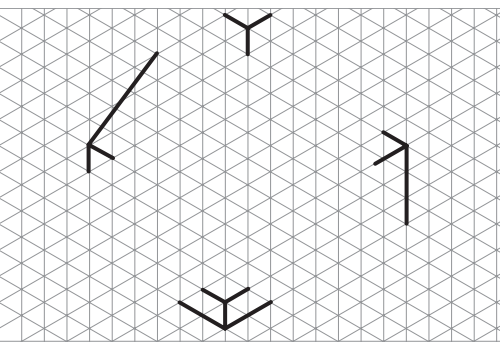
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny – izometryczny.

Imię i nazwisko:

Bryła 6 Izometria

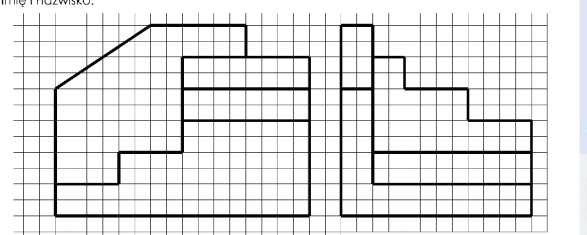
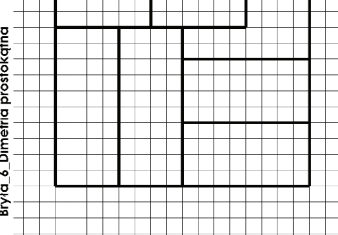
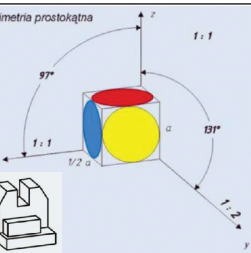
Zadanie:
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny przedmiotu przedstawionego rzutami prostokątnymi. Zachowaj zgodność wymiarów przedmiotu narysowanego w izometrii z jego wymiarami w rzutach prostokątnych, przyjmując kratkę siatek za jednostkę miary.

Ćwiczenie 1.11

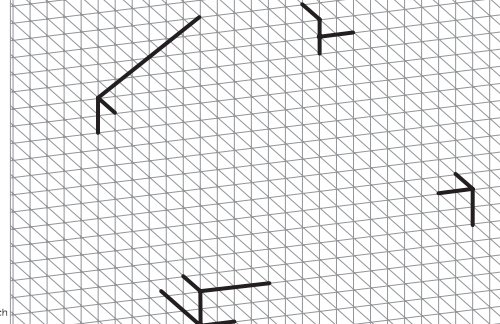
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny – dimetryczny prostokątny.

Imię i nazwisko:

Bryła 6 Dimetria prostokątna

Zadanie:
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny przedmiotu przedstawionego rzutami prostokątnymi. Zachowaj zgodność wymiarów przedmiotu narysowanego w dimetrii prostokątnej z jego wymiarami w rzutach prostokątnych, przyjmując kratkę siatek za jednostkę miary.

Ćwiczenie 1.12

Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny – dimetryczny ukośny.

Imię i nazwisko:

Bryła 6. Dimetria ukośna

Dimetria ukośna

90°

1:1

1:1

1:2

135°

Zadanie:
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny przedmiotu przedstawionego rzutami prostokątnymi. Zachowaj zgodność wymiarów przedmiotu narysowanego w dimetrii ukośnej z jego wymiarami w rzutach prostokątnych, przyjmując kratkę siatek za jednostkę miary.

Ćwiczenie 1.13

Na podstawie rysunku izometrycznego uzupełnij zapoczątkowane rzuty prostokątne.

Imię i nazwisko:

Bryła 6. Izometria

Izometria

120°

1:1

1:1

120°

Zadanie:
Uzupełnij zapoczątkowany rzut aksonometryczny przedmiotu przedstawionego rzutami prostokątnymi. Zachowaj zgodność wymiarów przedmiotu narysowanego w izometrii z jego wymiarami w rzutach prostokątnych, przyjmując kratkę siatek za jednostkę miary.

Ćwiczenie 1.14

W jakim celu stosuje się i w jaki sposób wykonuje się przekroje rysunkowe?

Przekroje . . . . .

. . . . .

. . . . .

- . . . . .
- . . . . .
- . . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

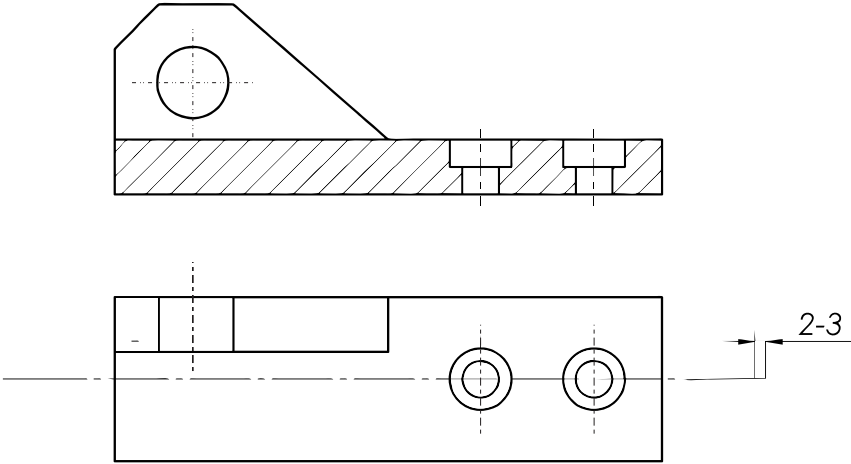
. . . . .

. . . . .

. . . . .

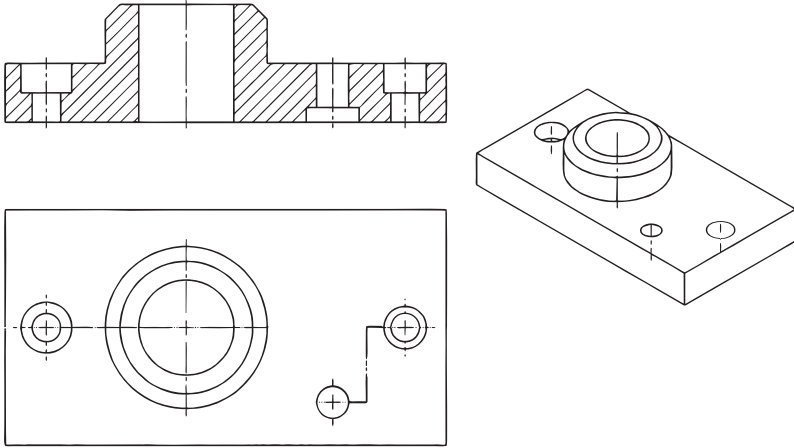
Ćwiczenie 1.15

Na poniższym rysunku zaznacz odpowiednie oznaczenia przekroju.

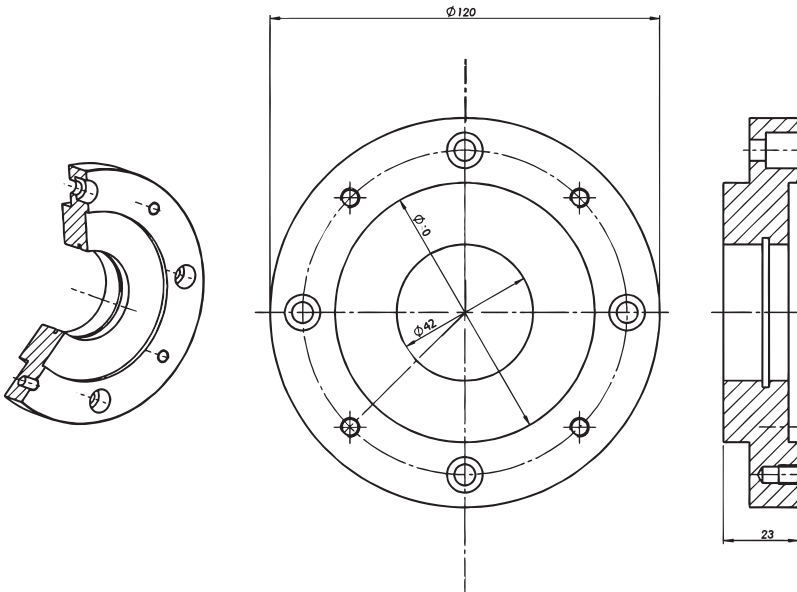
Ćwiczenie 1.16

Na poniższym rysunku zaznacz przekrój dwiema płaszczyznami równoległymi dopasowany do przedstawionego przekroju i wpisz odpowiednie oznaczenia.

Ćwiczenie 1.17

Zaznacz przekrój dwiema przecinającymi się płaszczyznami (tzw. łamany) odpowiadający przekrojowi widocznemu po prawej stronie.

Ćwiczenie 1.18

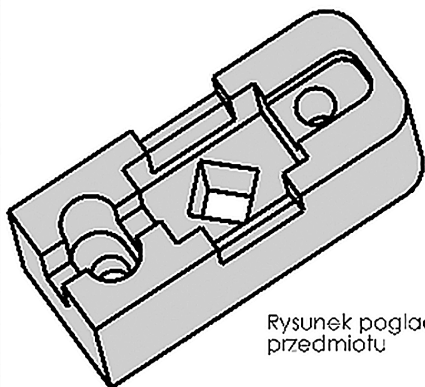
Uzupełnij rzut główny w postaci przekroju na rysunkach przedstawionych poniżej.

a

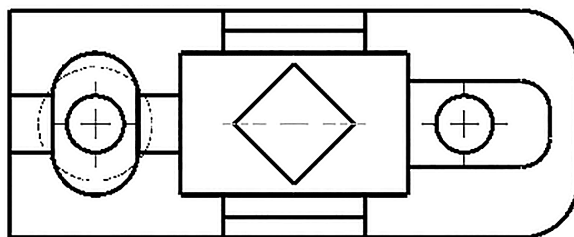
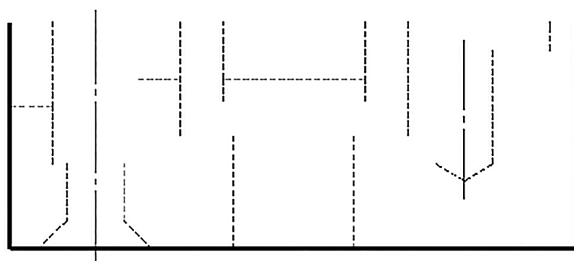
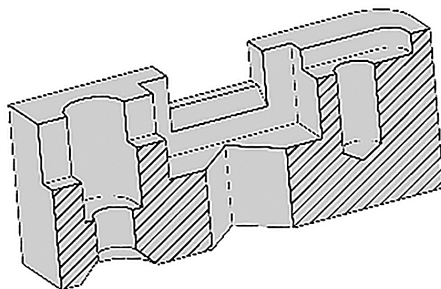
Przekroje kartkówka - zadanie 1.K

Narysuj przekrój w rzucie głównym - oznacz przekrój

Rysunek poglądowy do rzutu głównego

Rysunek poglądowy przedmiotu

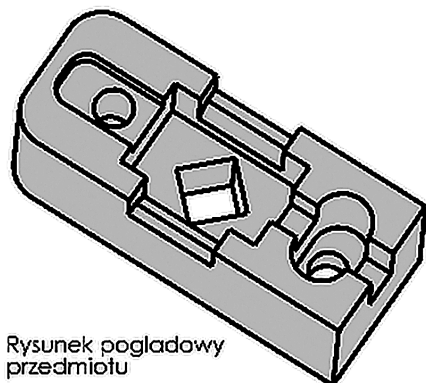

Konstruował:					Kierunek:	
Sprawdził:						
Podziałka:	Nazwa:			Materiał:	Waga:	Nr rysunku:
1:1	Przekroje - kartkówka_1					

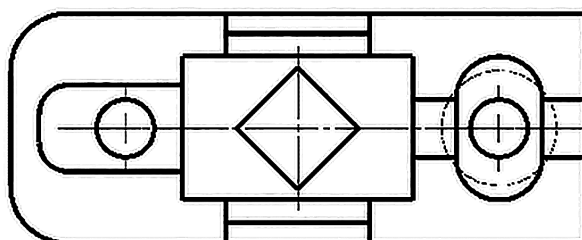
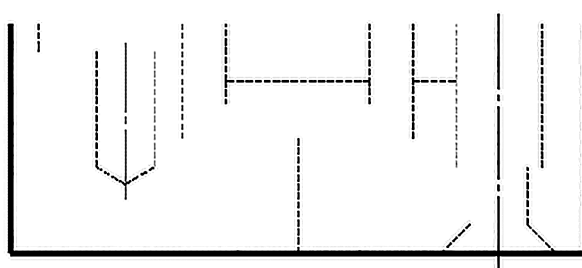
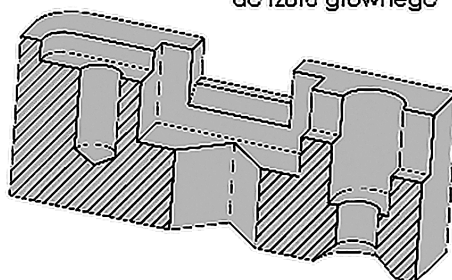
b

Przekroje kartkówka - zadanie 1.K

Narysuj przekrój w rzucie głównym - oznacz przekrój

Rysunek poglądowy do rzutu głównego

Konstruował:					Kierunek:	
Sprawdził:						
Podziałka	Nazwa:			Materiał:	Miasto:	Nr rysunku:
1:1	Przekroje - kartkówka_1					

Ćwiczenie 1.19

Podaj elementy, których nie przedstawia się w przekroju.

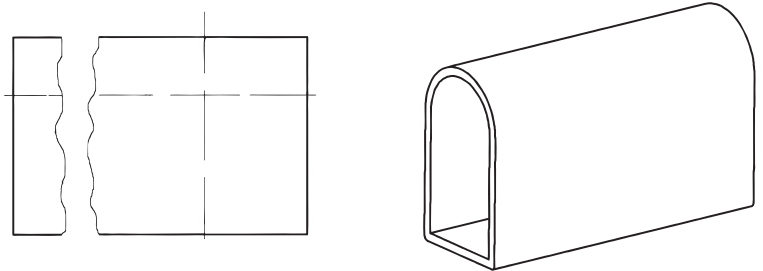
Elementami, których nie przedstawia się w przekroju na rysunkach technicznych, są:

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

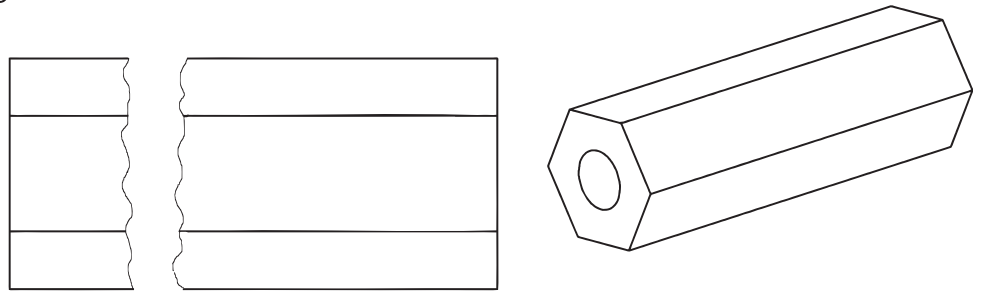
Ćwiczenie 1.20

Na poniższych rysunkach narysuj kłady obrócone na widokach.

a

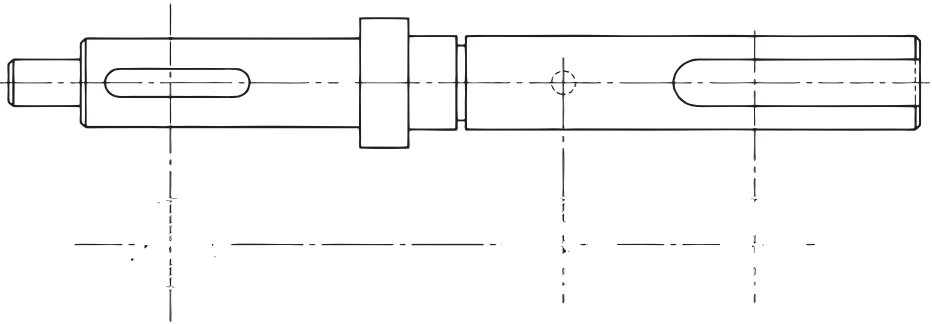
b

Ćwiczenie 1.21

Na poniższym rysunku narysuj kłady przesunięte względem widoku.

Ćwiczenie 1.22

Co oznacza znak „koperty” w rysunku technicznym?

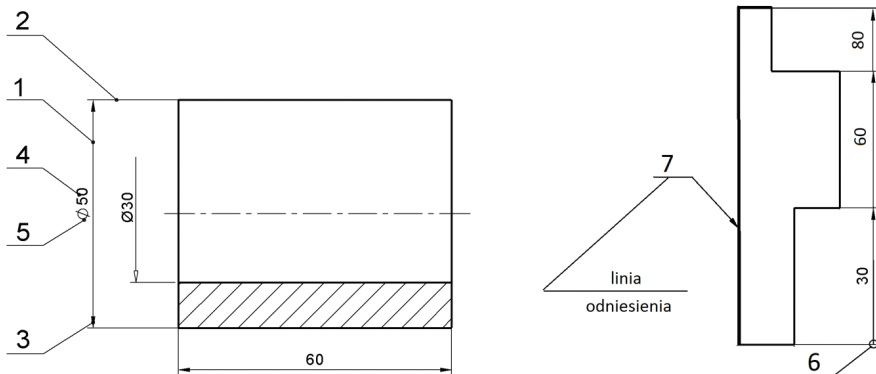
.....

.....

.....

Ćwiczenie 1.23

Podaj nazwy elementów od 1 do 6 pokazanych na poniższym rysunku technicznym.

1 - .....

2 - .....

3 - .....

4 - .....

5 - .....

6 - .....

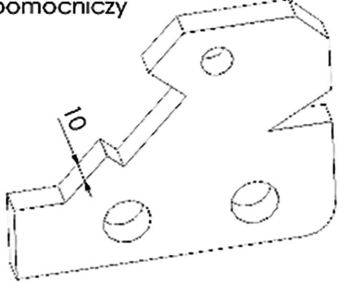

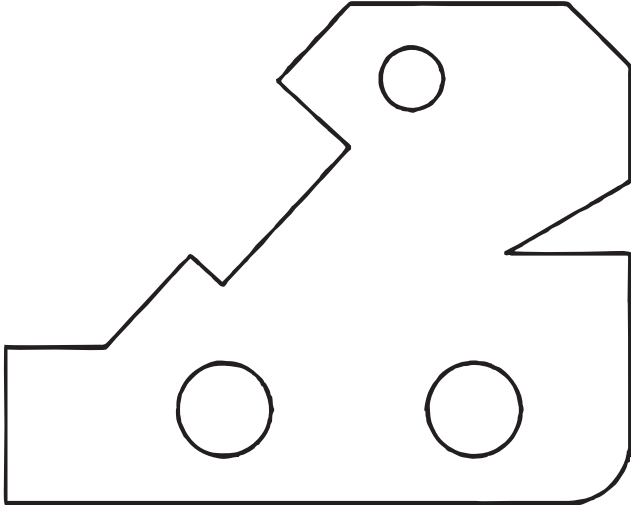
Ćwiczenie 1.31

Zwymiaruj element przedstawiony na poniższym rysunku.

Wymiarowanie - rozwiązanie

Widok pomocniczy

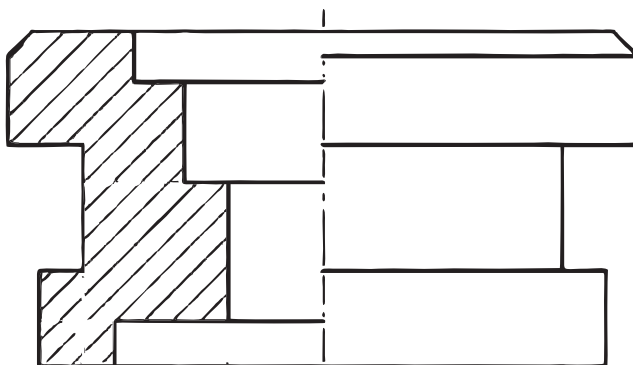
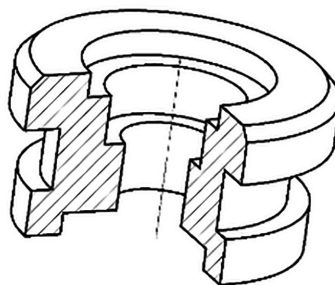
Konstruował:					Kierunek:
Sprawdził:					
Podziałka 1:1	Nazwa: Płyta_1 - wymiarowanie			Materiał: S235JR	Masa: 0,4 kg
				Nr rysunku: 05.05.2023_02	

Ćwiczenie 1.32

Zwymiaruj element przedstawiony na poniższym rysunku.

Wymiarowanie - rozwiązanie

Widok pomocniczy

Konstruował:					Kierunek:	
Sprawdził:						
Podziałka 1:1	Nazwa: Tuleja - wymiarowanie			Materiał: 11SMn30	Masa: 1,87 kg	Nr rysunku: 05.05.2023_01

Ćwiczenie 1.33

Co oznacza skrót CAD?

.....
.....

Ćwiczenie 1.34

Do czego wykorzystuje się oprogramowanie CAD?

.....
● .....
● .....
● .....
● .....
● .....

Ćwiczenie 1.35

Co oznacza skrót CAM?

.....
.....

Ćwiczenie 1.36

Do czego wykorzystuje się oprogramowanie CAM?

.....
● .....
● .....
● .....
● .....

Ćwiczenie 1.37

Co oznacza skrót CAE?

.....
.....

Ćwiczenie 1.38

Do czego wykorzystuje się oprogramowanie CAE?

.....

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 1.39

Jakie zalety ma zastosowanie narzędzi oprogramowania CAD?

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

.....

Ćwiczenie 2.5

Przedstaw operacje i zabiegi występujące podczas obróbki cieplnej metali.

.....

- .....
- .....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2.6

Scharakteryzuj obróbkę cieplno-chemiczną metali.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 2.7

Podaj rodzaje i zastosowanie stali oraz żeliwa w budowie pojazdów samochodowych.

.....

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 3.1

Jaki jest cel pomiarów warsztatowych?

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.2

Co to jest pomiar?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.3

Jakie przykładowe czynności wchodzi w skład pomiaru?

.....

- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....

Ćwiczenie 3.7

Scharakteryzuj zwięźle błędy systematyczne.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.8

Co to są błędy przypadkowe?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.9

Opisz zwięźle błędy grube.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.10

Co to są wzorce miar?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.11

Czym przyrządy pomiarowe różnią się od wzorców?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.12

Jak dzieli się wzorce miary ze względu na rodzaj odwzorowania?

.....

- .....
- .....
- .....

.....

Ćwiczenie 3.13

Co to jest szczelinomierz? Podaj przykłady jego użycia.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.14

Co to są płytki wzorcowe? Podaj przykłady ich użycia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.15

Co to są kątowniki i do czego służą?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.16

Co to są wzorce kątów? Wskaż ich przykłady.

.....

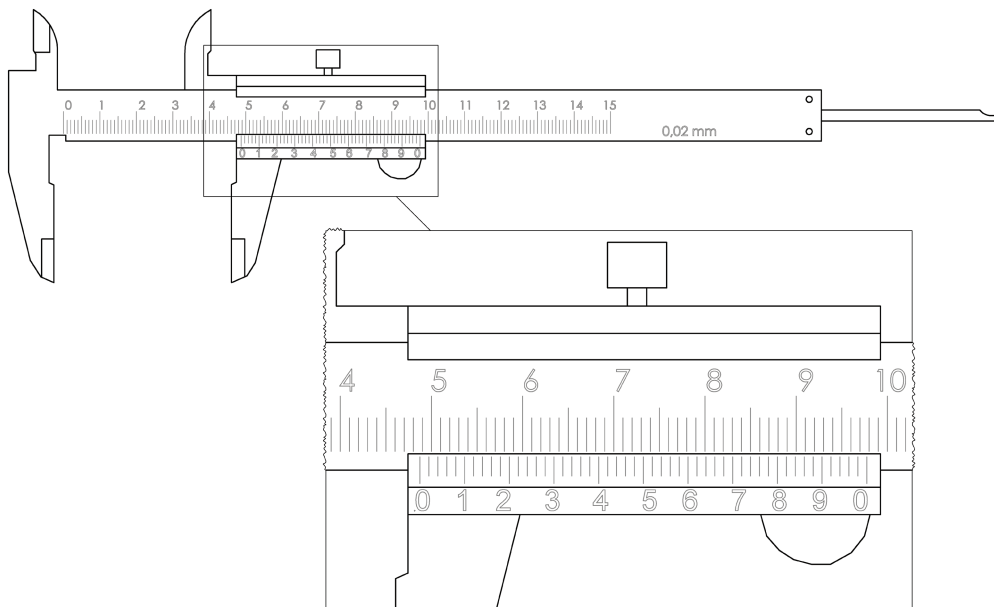
.....

.....

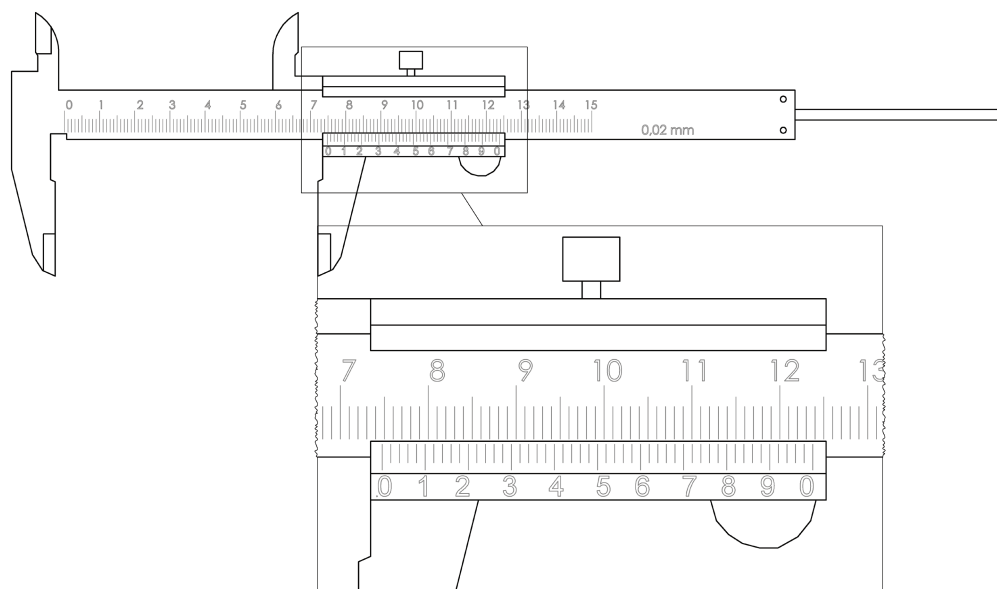
Ćwiczenie 3.17

Odczytaj wymiary zmierzone suwmiarką przedstawioną poniżej na rysunkach a) do g) i zapisz ich wartości.

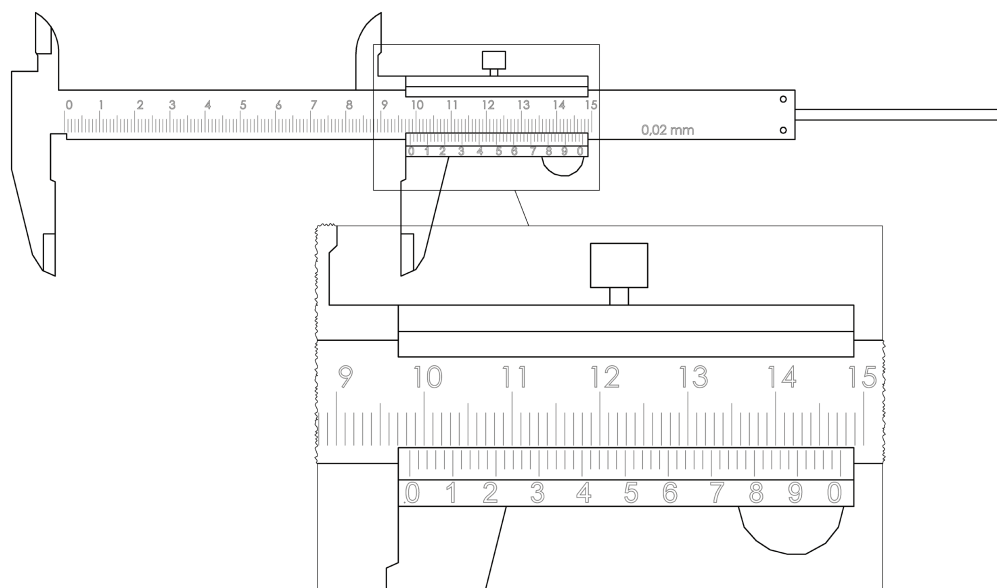
a) Właściwy wymiar: .....

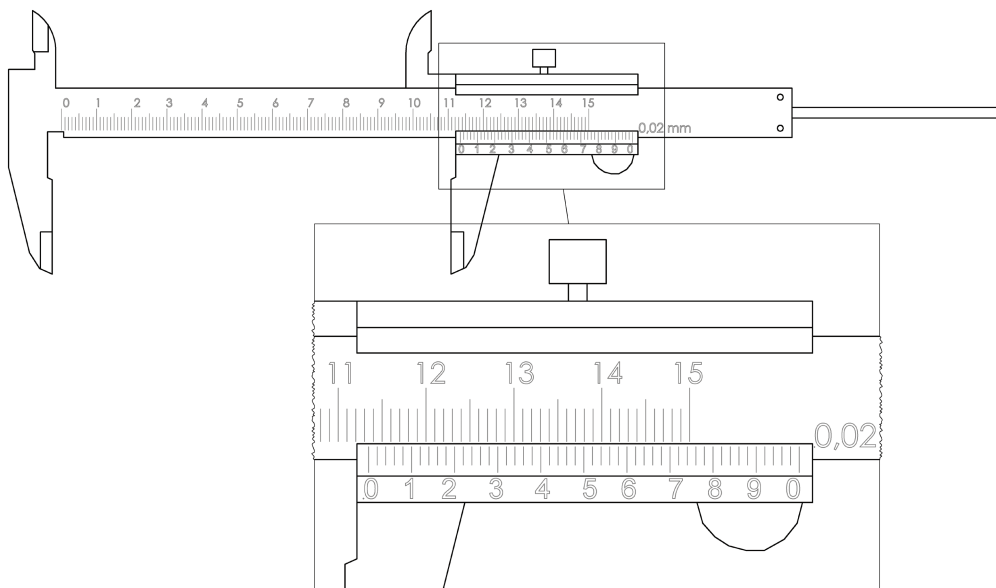
b) Właściwy wymiar: .....

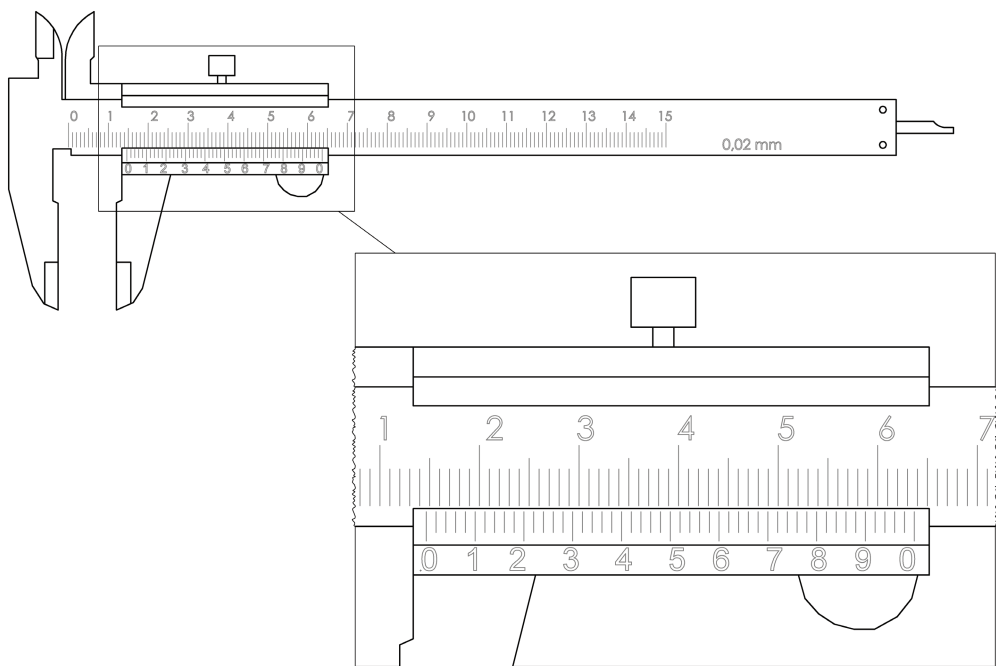
c) Właściwy wymiar: .....

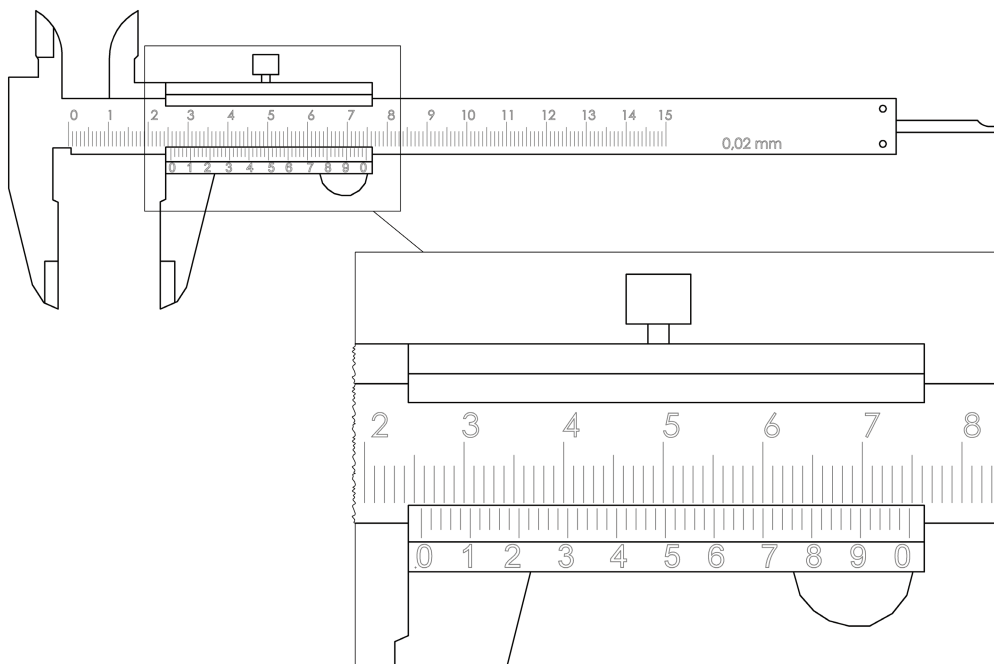
d) Właściwy wymiar: .....

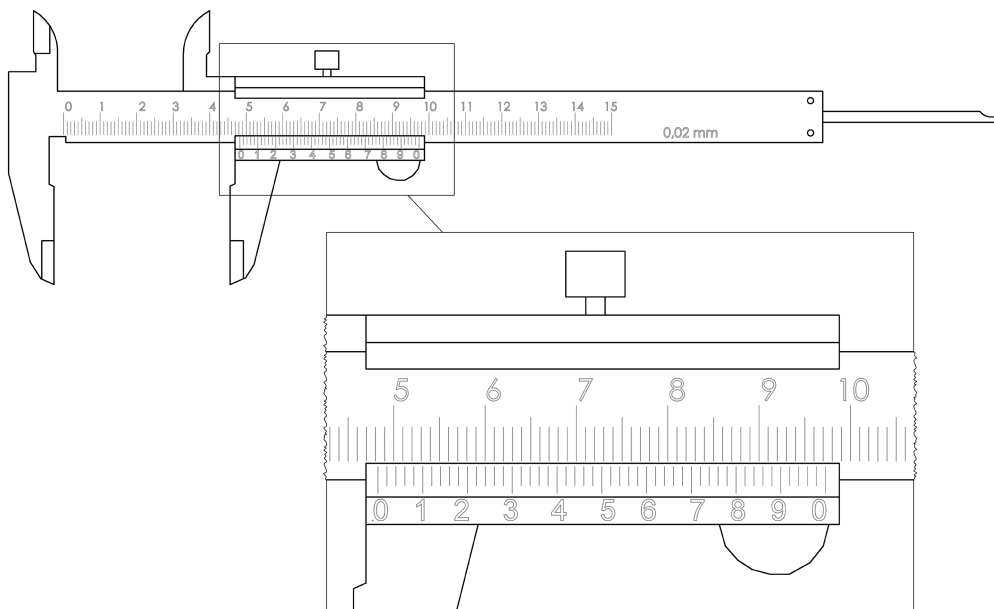
e) Właściwy wymiar: .....

f) Właściwy wymiar: .....

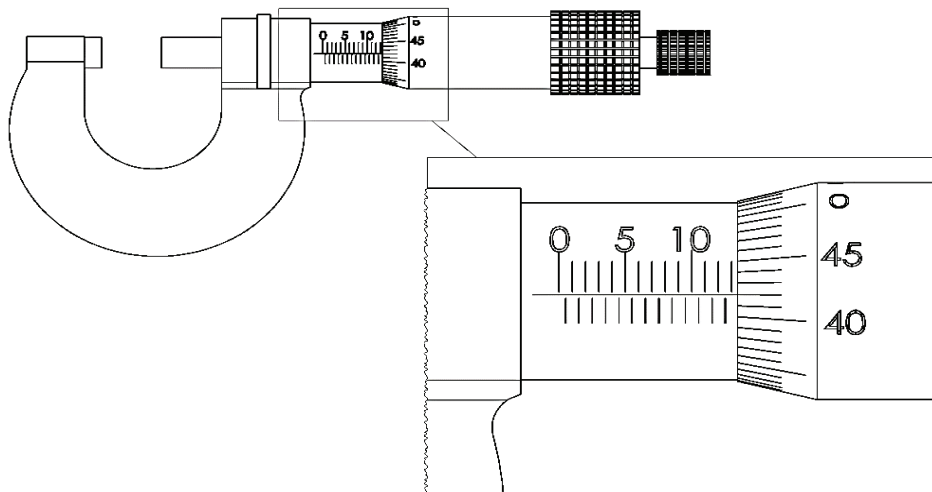
g) Właściwy wymiar: .....

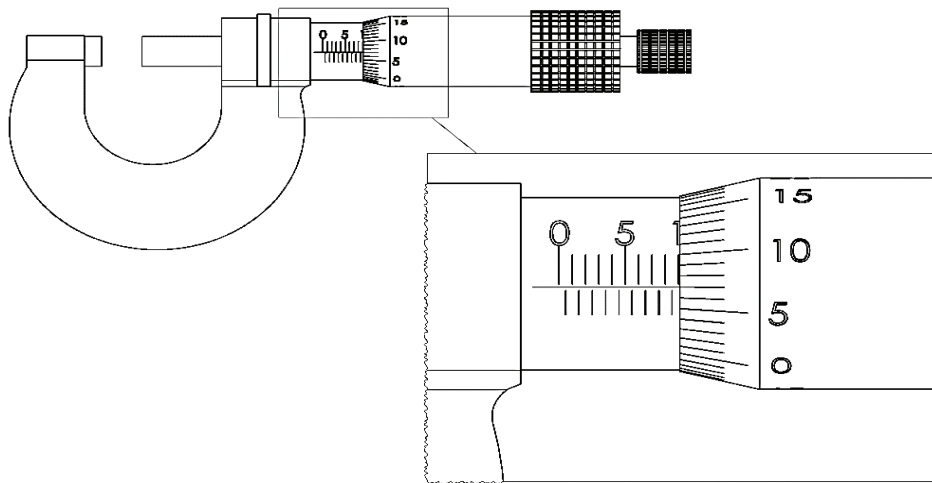
Ćwiczenie 3.18

Odczytaj wymiary zmierzone mikrometrem przedstawionym poniżej na rysunkach a) i b) oraz zapisz ich wartości.

a) Właściwy wymiar: .....

b) Właściwy wymiar: .....

Ćwiczenie 3.19

Do czego służy głębokościomierz mikrometryczny i w jaki sposób dokonuje się nim pomiaru?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.20

Do jakich pomiarów wykorzystuje się czujniki zegarowe i jaki mają zakres pomiaru?

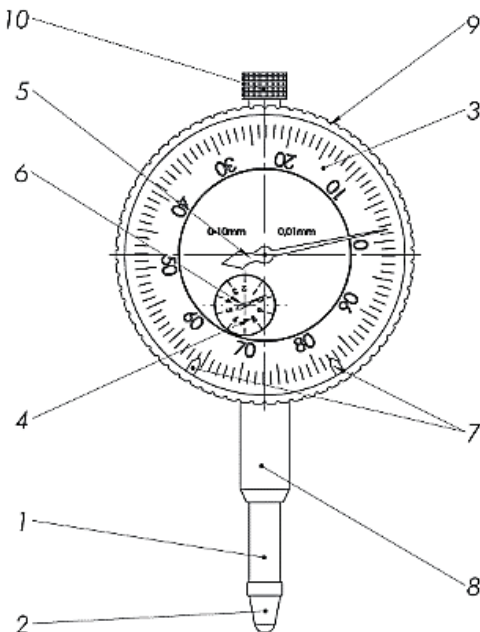
.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.21

Wpisz nazwy elementów czujnika zegarowego wskazanych odnośnikami na poniższym rysunku.

- 1 - .....
- 2 - .....
- 3 - .....
- 4 - .....
- 5 - .....
- 6 - .....
- 7 - .....
- 8 - .....
- 9 - .....
- 10 - .....

Ćwiczenie 3.22

Do jakich pomiarów służy kątomierz uniwersalny?

.....

.....

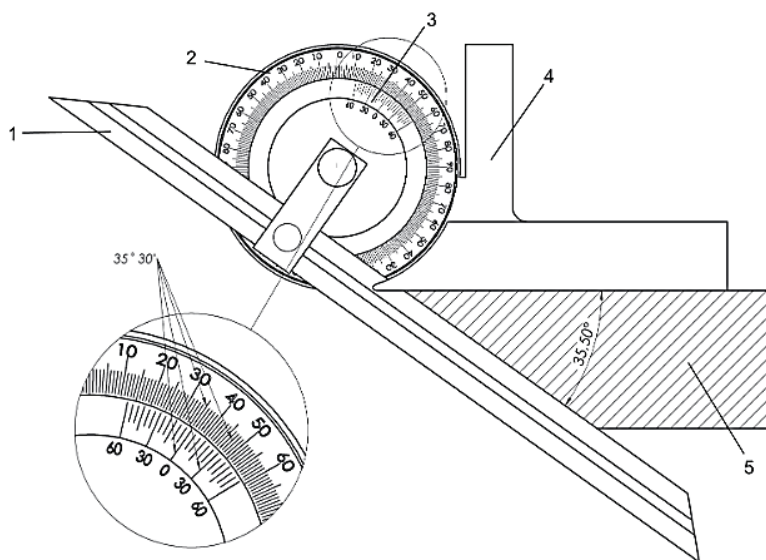
.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.23

Wpisz nazwy elementów kątomierza uniwersalnego wskazanych odnośnikami na poniższym rysunku.

1 – .....

2 – .....

3 – .....

4 – .....

Ćwiczenie 3.24

Czy przyrządy pomiarowe z odczytem cyfrowym umożliwiają zmiany jednostek pomiarowych?

Czy w przyrządach pomiarowych z odczytem cyfrowym można ustawić dokładność pomiarową?

Czy rzeczywiście ustawiona w nich dokładność oznacza dokładność pomiarową, czy tylko sposób wyświetlenia wymiaru?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.25

Podaj trzy przykłady przyrządów pomiarowych z odczytem cyfrowym.

.....

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 4.3

Określ wartości odchyłek oraz wymiarów granicznych dla następujących wymiarów wałka (w milimetrach):

a) $21_{-0,03}^{+0,01}$, b) $46_{-0,05}^{-0,01}$, c) $128_{0,01}^{0,04}$, d) $234_{-0,35}$

a) $21_{-0,03}^{+0,01}$

.....
.....
.....
.....

b) $46_{-0,05}^{-0,01}$

.....
.....
.....
.....

c) $128_{0,01}^{0,04}$

.....
.....
.....
.....

d) $234_{-0,35}$

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 4.4

Oblicz wartości tolerancji na podstawie następujących wymiarów granicznych:

a) $50_{-0,04}^{-0,01}$

b) $146,7_{-0,05}^{+0,01}$

c) $73,4^{0,015}$

d) $24,13_{-0,012}$

e) $46_{0,02}^{0,05}$

.....
.....
.....
.....

a) .....

- b) .....
- c) .....
- d) .....
- e) .....

Ćwiczenie 4.5

Dla podanych wymiarów granicznych dobierz najbliższe całkowite wymiary nominalne, oblicz odchyłki i przedstaw wymiary w postaci tolerowanej liczbowo:

- a) ULS =13,99   LLS = 14,005
- b) ULS =21,98   LLS = 22,00
- c) ULS =155,89   LLS = 155,94
- d) ULS =73,013   LLS = 73,020
- e) ULS =49,99   LLS = 50,04

- a) .....
- b) .....
- c) .....
- d) .....
- e) .....

Ćwiczenie 4.6

Określ możliwe położenia pola tolerancji względem wymiaru nominalnego.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 4.7

Ile występuje klas dokładności wykonania elementów i gdzie się stosuje poszczególne ich rodzaje?

- .....
- .....
- .....
- .....

c)

d)

e)

Ćwiczenie 4.11

Podaj przykłady połączeń: a) luźnego, b) o dużym wcisku, c) o małym wcisku.

Ćwiczenie 4.12

Nazwij tolerancje kształtu opisane poniższymi symbolami.

Tolerancja kształtu	
	
	
	
	
	

Ćwiczenie 4.13

Nazwij tolerancje kierunku opisane poniższymi symbolami.

Tolerancja kierunku	
	
	
	
	
	

Ćwiczenie 4.14

Nazwij tolerancje położenia opisane poniższymi symbolami.

Tolerancja położenia	
	
	
	
	
	
	

Ćwiczenie 4.15

Zdefiniuj pojęcie parametru R_a , posługując się odpowiednim rysunkiem.

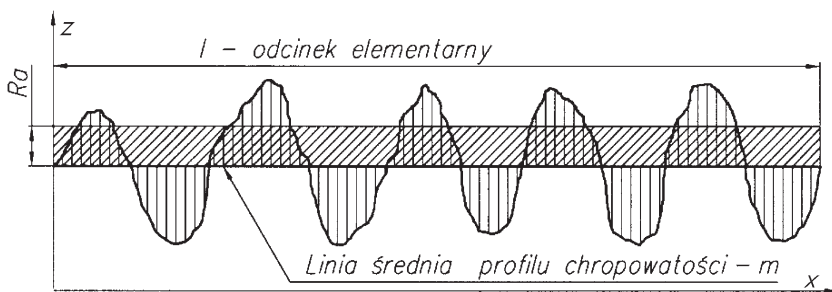
.....

.....

.....

.....

.....

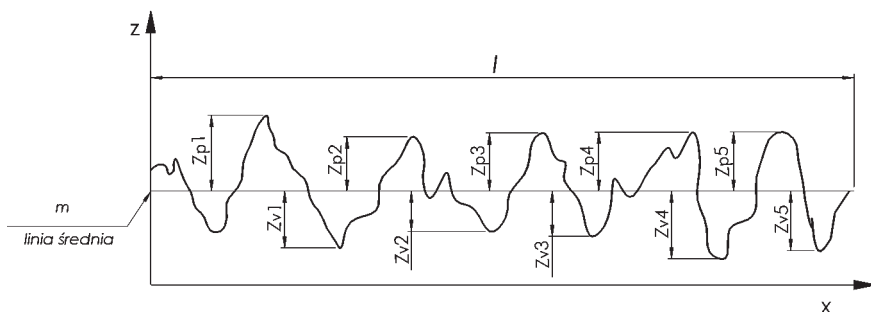
Ćwiczenie 4.16

Zdefiniuj pojęcie parametru R_z , posługując się odpowiednim rysunkiem.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 4.17

Oblicz sumy następujących wymiarów tolerowanych:

a) $5_{-0,04}^{-0,01} + 14_{-0,04}^{-0,01}$

b) $12_{-0,05}^{-0,02} + 32_{-0,07}^{-0,03}$

c) $45_{-0,04}^{+0,1} + 89_{0,06}^{0,12}$

d) $34_{0,02}^{0,07} + 92^{0,1}$

Odpowiedzi:

.....

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

Ćwiczenie 4.18

Oblicz różnice następujących wymiarów tolerowanych:

a) $15_{-0,04}^{+0,01} - 7_{-0,03}^{-0,01}$

b) $56_{-0,05}^{-0,02} - 32_{-0,07}^{-0,03}$

c) $45_{-0,04}^{+0,1} - 9_{0,06}^{0,12}$

d) $34_{0,02}^{0,07} - 13^{0,1}$

Odpowiedzi:

.....

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

5

Podstawy mechaniki technicznej

Ćwiczenie 5.1

Co nazywamy siłą? Jak siła może oddziaływać na inne ciała?

.....

.....

- .....
- .....

.....

Ćwiczenie 5.2

Jakie cechy są niezbędne do pełnego określenia siły?

.....

- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 5.3

Podaj jednostkę siły w układzie SI oraz zdefiniuj ją.

.....

.....

Ćwiczenie 5.4

Co to jest siła ciężkości i jak się ją oblicza?

.....

.....

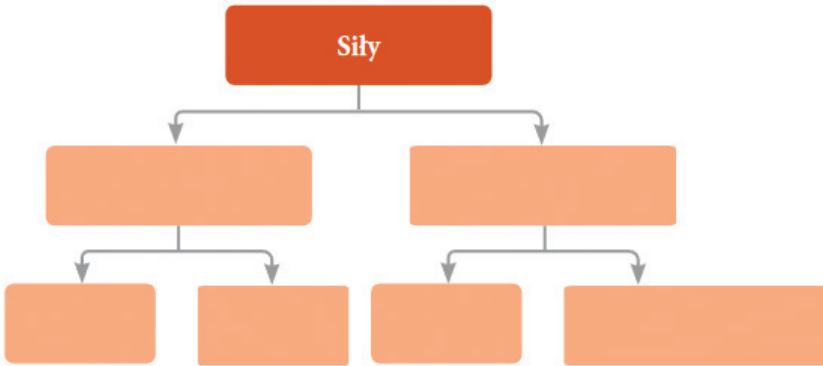
.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.5

Przedstaw rodzaje sił, wpisując ich nazwy do poniższego diagramu.

Ćwiczenie 5.6

Gdzie działają siły wewnętrzne i jakie są ich rodzaje?

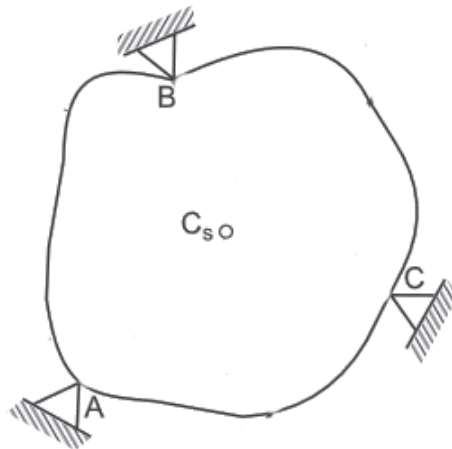
.....

.....

.....

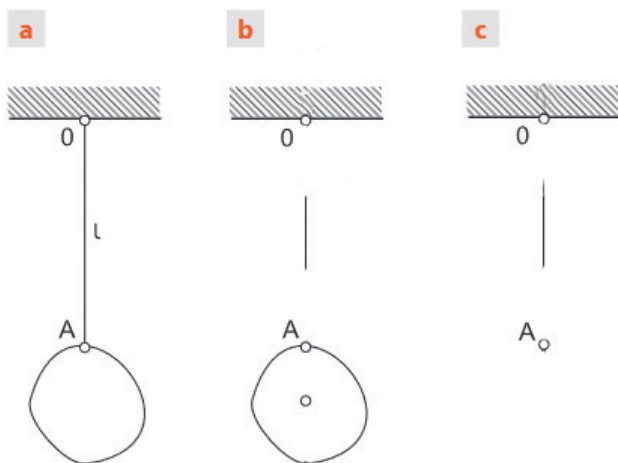
Ćwiczenie 5.7

Narysuj przykład sił zewnętrznych F_1, F_2, F_3, F_4 działających na ciało o ciężarze G oraz zaznacz na rysunku środek masy tego ciała, jak również reakcje więzów w punktach A, B i C.

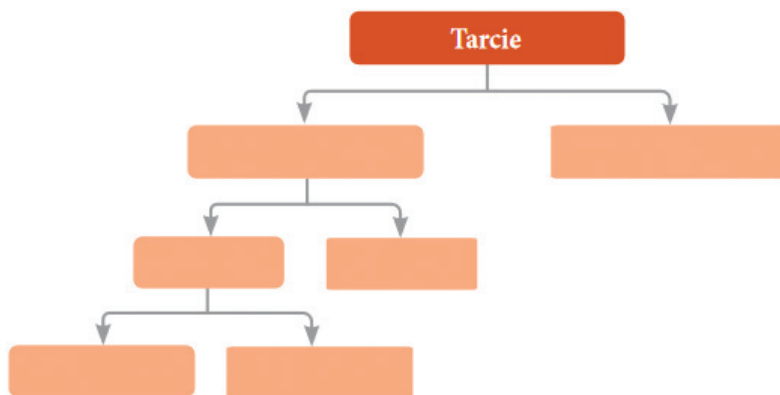
Ćwiczenie 5.8

Narysuj przykład oddziaływania sił wewnętrznych wewnątrz nici, na której zawieszono ciało o ciężarze G .

Ćwiczenie 5.9

Przedstaw rodzaje tarcia, wpisując ich nazwy do poniższego diagramu.

Ćwiczenie 5.10

Gdzie występuje tarcie zewnętrzne, a gdzie wewnętrzne?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.14

Podaj wzory opisujące siły tarcia statycznego i kinetycznego (ruchowego) oraz wyjaśnij, od czego one zależą.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.15

Co to jest ruch ciała?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.16

Na czym polega różnica między ruchem bezwzględnym i ruchem względnym ciała?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.17

Wyjaśnij, co nazywamy torem punktu. Podaj przykład. Opisz, jaką linią może być tor poruszającego się punktu.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.18

Na czym polega jednostajny ruch punktu materialnego? Podaj przykład. A czym charakteryzuje się zmienny ruch punktu materialnego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.19

Podaj, jakie mogą być rodzaje ruchu punktu materialnego.

.....

- .....
- .....
- .....
- .....

.....

Ćwiczenie 5.20

Podaj przykład ruchu prostoliniowego jednostajnego oraz opisz, jak oblicza się prędkość w ruchu prostoliniowym jednostajnym.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.21

Jak wyznacza się drogę w ruchu prostoliniowym jednostajnym?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.22

Kiedy ruch miejski pojazdów może być przykładem ruchu prostoliniowego zmiennego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.23

Podaj definicje i przykłady następujących rodzajów ruchu:

- przyspieszonego,
- opóźnionego,

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.24

Podaj definicje następujących rodzajów ruchu:

- jednostajnie zmiennego,
- niejednostajnie zmiennego,
- jednostajnie przyspieszonego,
- jednostajnie opóźnionego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.25

Na podstawie jakich wzorów oblicza się przyspieszenie, prędkość i drogę w ruchu jednostajnie zmiennym?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 5.26

Czym charakteryzuje się ruch krzywoliniowy i jakie są rodzaje tego ruchu?

- .....
- .....
- .....
- .....
  - .....

Ćwiczenie 5.27

Podaj przykład ruchu jednostajnego po okręgu oraz wzory, na podstawie których wyznacza się drogę i prędkość w takim ruchu.

- .....
- .....
- .....

gdzie:

- .....
- .....
- .....

gdzie:

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 5.28

Co to jest prędkość kątowna, jak się ją oblicza i jak jest ona związana z prędkością liniową?

- .....
- .....

gdzie:

- .....
- .....

.....

.....

Ćwiczenie 5.29

Jak w jednostajnym ruchu obrotowym dookoła stałej osi oblicza się prędkość kątową ciała sztywnego oraz prędkość dowolnego punktu nieleżącego na osi obrotu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podstawy wytrzymałości materiałów

Ćwiczenie 6.1

Co to jest odkształcenie sprężyste? Jakie ciało nazywa się ciałem sprężystym, a jakie ciałem plastycznym? Jakimi ciałami są ciała rzeczywiste?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 6.2

Jakie znasz rodzaje obciążeń w zależności od sposobu działania na ciało?

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 6.3

Na przykładzie pręta wyjaśnij, na czym polega rozciąganie i ściskanie. Narysuj schematy obciążeń rozciągającego i ściskającego.

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....

Ćwiczenie 6.4

Na przykładzie pręta wyjaśnij, na czym polega ścinanie i skręcanie. Narysuj schematy obciążeń ścinającego i skręcającego.

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....
.....

Ćwiczenie 6.5

Na przykładzie pręta wyjaśnij, na czym polega zginanie i skręcanie. Narysuj schematy obciążeń ścinającego i skręcającego.

.....
.....
.....
.....

.....
.....

Ćwiczenie 6.6

Opisz, na czym polegają odkształcenia złożone i podaj przykład ich występowania.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 6.7

Podaj wzór, na podstawie którego oblicza się naprężenia normalne.

.....

gdzie:

.....

.....

Ćwiczenie 6.8

Podaj zależność, na podstawie której oblicza się naprężenia styczne.

.....

gdzie:

.....

.....

Ćwiczenie 7.1

Czym są techniki wytwarzania? Jakie znasz rodzaje technik wytwarzania?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 7.2

Na czym polega proces odlewania?

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7.3

Do kształtowania jakich materiałów wykorzystuje się technikę odlewania?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7.4

Na czym polega obróbka plastyczna?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7.5

Wymień i scharakteryzuj rodzaje maszynowej obróbki skrawaniem.

.....

.....

.....

- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....
- .....
.....

Ćwiczenie 7.6

Przedstaw rodzaje obróbki powierzchniowej.

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 7.7

Na czym polega montaż części maszyn?

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7.8

Wymień i scharakteryzuj metody montażu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7.9

Przedstaw sposoby operacji montażu.

.....

- .....
.....
- .....
.....

Ćwiczenie 7.10

Co zawiera dokumentacja technologiczna?

.....

- .....
.....
.....
- .....
.....
- .....
.....

Ćwiczenie 8.1

Co to są części maszyn?

.....
.....

Ćwiczenie 8.2

Co to są zespoły w budowie maszyn?

.....

Ćwiczenie 8.3

Podaj trzy podstawowe grupy części maszyn.

.....
.....

Ćwiczenie 8.4

Na czym polega normalizacja?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.5

Co określają normy dotyczące części maszyn?

.....
.....

Ćwiczenie 8.6

Jakie normy obowiązują w Polsce?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.7

Co oznacza pojęcie „konstrukcja optymalna”?

.....

Ćwiczenie 8.8

W jakim celu wykonuje się obliczenia wytrzymałościowe części maszyn?

.....

.....

Ćwiczenie 8.9

Podaj wzory, na podstawie których ustala się wartości rzeczywistych naprężeń w konstrukcji.

.....

gdzie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.10

Co to są naprężenia dopuszczalne i na jakiej podstawie są wyznaczane?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.11

Co to są połączenia nierozłączne i jakie są ich rodzaje?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.12

Podaj podstawowe rodzaje połączeń nierozłącznych.

.....
.....

Ćwiczenie 8.13

Opisz, na czym polega nitowanie.

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.14

Podaj najczęstsze przyczyny zniszczenia połączenia nitowego.

.....
● .....
● .....
.....
● .....

Ćwiczenie 8.15

W jaki sposób oblicza się liczbę nitów w połączeniu?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.16

W jakich przypadkach wykorzystuje się połączenia spawane i jakie materiały można spawać?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.17

Przedstaw mechanizm powstawania połączenia spawanego.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.18

Podaj podstawowe rodzaje i metody spawania.

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.19

W jaki sposób oblicza się wytrzymałość spoin spawanych?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.20

Jak wyznacza się wartości naprężeń dopuszczalnych w spoinach?

.....

gdzie:

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.21

Jak powstaje połączenie zgrzewane? . . . . .

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.22

Podaj podstawowe rodzaje zgrzewania.

.....

- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.23

Na czym polega lutowanie?

.....

.....

Ćwiczenie 8.24

Jak należy projektować połączenia lutowane?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.25

Podaj warunek poprawnego wykonania połączenia klejonego oraz wskaż czynniki wpływające na jego wytrzymałość.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.26

Jakie złącza tworzą połączenia klejone?

.....
.....

Ćwiczenie 8.27

Jak powstaje połączenie wciskowe?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.28

Podaj rodzaje połączeń wciskowych ze względu na sposób montażu.

.....
● .....
● .....
● .....
.....
● .....
.....
.....
● .....

Ćwiczenie 8.29

Jakie siły decydują o wytrzymałości połączeń wciskowych?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.30

Czy połączenia wciskowe są rozłączne?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.31

Scharakteryzuj połączenia rozłączne.

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.32

Jakie połączenia zalicza się do połączeń rozłącznych?

.....
.....

Ćwiczenie 8.33

Gdzie najczęściej stosuje się połączenia wpustowe?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.34

W jaki sposób ustala się wymiary wpustu?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.35

Jak ustala się wartość dopuszczalnych nacisków powierzchniowych?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.36

Podaj krótką charakterystykę połączeń wielowypustowych.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.37

Scharakteryzuj, od czego zależy liczba wypustów w połączeniu wielowypustowym?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.38

Podaj przebieg obliczeń połączeń wielowypustowych.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.39

Co to są połączenia kołkowe i kiedy się je stosuje?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.40

Jakie czynniki decydują o wymiarach poprzecznych kołków?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.41

Co to są sworznie?

.....
.....

Ćwiczenie 8.42

Jaki jest na ogół charakter połączeń sworzniowych i jak się je oblicza?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.43

Co to są kliny i jakie tworzą połączenia?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.44

Jakie są rodzaje połączeń klinowych?

.....

Ćwiczenie 8.45

Wyjaśnij, na czym polega samohamowność klina.

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.46

Z czego wynika ograniczenie zastosowania klinów do elementów wolno obracających się?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.47

W jaki sposób powstaje gwint?

.....
.....

Ćwiczenie 8.48

Podaj krótką charakterystykę połączenia gwintowego.

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.49

Podaj podstawowe wielkości charakteryzujące gwint.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.50

Podaj pięć warunków obciążenia połączeń gwintowych wpływających na sposób ich projektowania.

.....
.....
● .....
● .....
● .....
● .....
● .....
.....

Ćwiczenie 8.51

Moment obrotowy śruby lub nakrętki oblicza się wg wzoru

$$M = F \frac{d_s}{2} = 0,5 Q d_s \operatorname{tg}(\gamma + \rho') + Q \mu r_{sr}$$

Na podstawie przytoczonej zależności określ zasadność stosowania kluczy dynamometrycznych.

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.52

Jakie zadania spełniają połączenia podatne?

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.53

Jakie znasz elementy połączeń podatnych?

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.54

Co to jest sztywność sprężyny?

.....

gdzie:

.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.55

Podaj podstawowe różnice między osiami a wałami.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.56

Jakie są rodzaje wałów i skąd się bierze ich nazewnictwo?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.57

Co to są czopy?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.58

Na czy polegają obliczenia wytrzymałościowe osi i wałów?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.59

Co to jest sztywność osi lub wału i jakie są jej rodzaje?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.60

Na czym polega podstawowa różnica między łożyskami ślizgowymi i tocznymi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.61

Podziel łożyska ze względu na rodzaj smarowania.

.....

- .....
- .....

Ćwiczenie 8.62

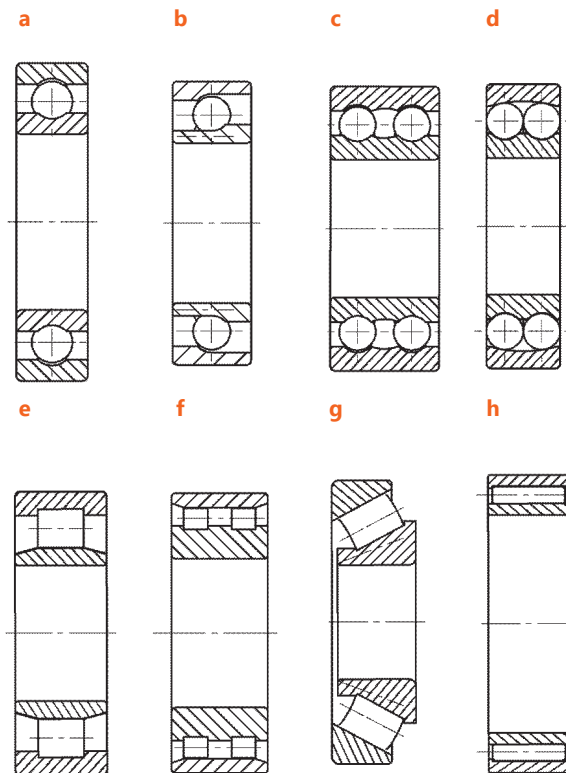
Podziel łożyska w zależności od kierunku przenoszenia sił.

.....

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.63

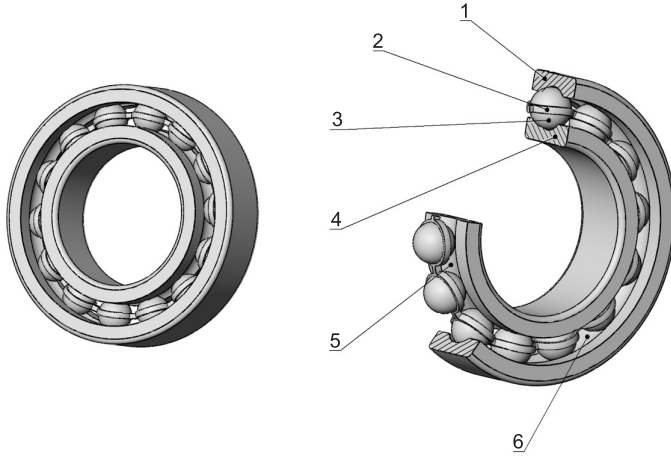
Wpisz nazwy podstawowych rodzajów łożysk tocznych przedstawionych na poniższym rysunku.

- a - .....
b - .....
c - .....
d - .....
e - .....
f - .....
g - .....
h - .....

Ćwiczenie 8.64

Wpisz nazwy elementów łożyska kulowego zaznaczone odnośnikami na poniższym rysunku.

- 1 – .....
- 2 – .....
- 3 – .....
- 4 – .....

Ćwiczenie 8.65

W jaki sposób oblicza się trwałość łożyska tocznego?

.....
.....

gdzie:

.....
.....
.....

Ćwiczenie 8.66

W jaki sposób oblicza się obciążenie zastępcze łożyska?

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.67

Podaj wzór umożliwiający obliczenie przełożenia kinematycznego.

.....

gdzie:

.....

.....

.....

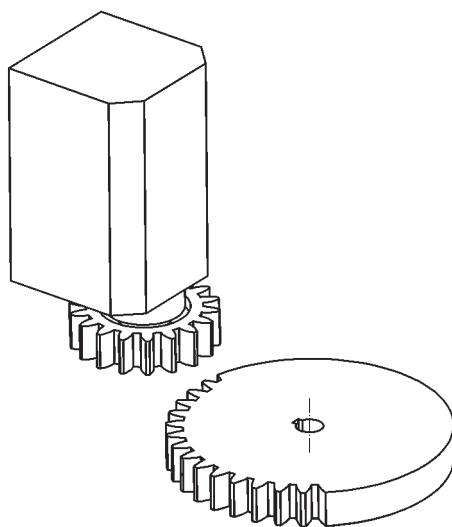
Ćwiczenie 8.68

Podaj rodzaje przekładni zębatych ze względu na rodzaj zazębienia, rodzaj uzębienia, ruchomość osi i wzajemne położenie osi.

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

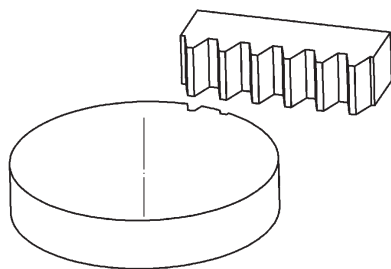

.....

.....

.....

.....

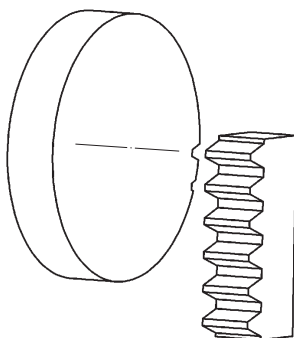

.....

.....

.....

.....

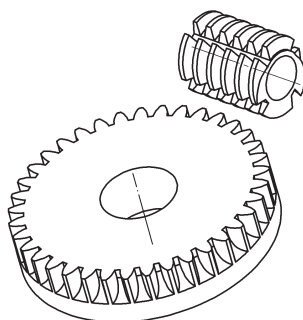
.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.70

Podaj podstawowe zależności między następującymi parametrami koła zębatego:

- modułem m ,
- liczbą zębów z ,
- średnicą podziałową d ,
- średnicą wierzchołków d_a ,
- średnicą podstaw d_f ,
- wysokością głowy zęba h_a ,
- wysokością stopy zęba h_f ,
- odległością osi a kół współpracujących.

Ćwiczenie 8.74

Opisz wady przekładni ślimakowych.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.75

Podaj wzór określający sprawność przekładni ślimakowej.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.76

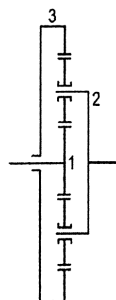
Podaj podstawowe elementy składowe prostej przekładni planetarnej (obiegowej).

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.77

Na zamieszczonym obok schemacie przedstawiono prostą przekładnię planetarną, złożonej z koła słonecznego (1), zespołu satelitów na jarzmie (2) oraz koła pierścieniowego (3). W tej przekładni:

- a) odwrócenie kierunku i zwiększenie prędkości obrotowej uzyskuje się w przypadku:
- unieruchomienia .....
  - napędzania .....
  - i odbioru napędu z .....

- b) odwrócenie kierunku obrotów i zmniejszenie prędkości obrotowej uzyskuje się w przypadku:
- napędzania . . . . .
  - unieruchomienia . . . . .
  - i odbioru napędu z . . . . .
- c) zachowanie pierwotnego kierunku obrotów i zmniejszenie prędkości obrotowej uzyskuje się w przypadku:
- napędzania . . . . .
  - unieruchomienia . . . . .
  - i odbioru napędu z . . . . .
- d) zachowanie pierwotnego kierunku obrotów i zwiększenie prędkości obrotowej uzyskuje się w przypadku:
- napędzania . . . . .
  - unieruchomienia . . . . .
  - i odbioru napędu z . . . . .

Ćwiczenie 8.78

Narysuj schemat i omów zasadę działania mechanizmu różnicowego.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.79

Opisz zwięźle budowę i zastosowanie sprężarki Roots'a.

Ćwiczenie 8.80

Podaj parametry, które należy podać na rysunku koła zębatego.

Ćwiczenie 8.81

Jakie parametry powinna zawierać tabliczka na rysunku koła zębatego?

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.82

Gdzie w pojeździe samochodowym można spotkać przekładnie zębate?

- .....
- .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....

Ćwiczenie 8.83

Podaj zalety i wady przekładni ciernych.

- .....
- .....
  - .....
  - .....
  - .....
- .....
- .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....
  - .....

Ćwiczenie 8.84

Opisz, jakie znasz rodzaje przekładni cięgowych.

- .....
- .....
  - .....
  - .....
- .....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.85

Opisz, do czego służą sprzęgła.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.86

Opisz rodzaje sprzęgieł ze względu na sposób połączenia ze sobą wałów.

- 1) .....
- a) .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

.....
.....
.....
.....
.....

b)

.....
.....
.....

2)

a)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

b)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3)

a)

b)

4)

5)

6)

7)

8)

9)

Ćwiczenie 8.87

Podaj zależność momentu obrotowego od mocy i prędkości obrotowej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.88

Podaj wartości współczynnika przeciążenia (tzw. zapasu sprzęgła) dla różnych rodzajów pojazdów samochodowych.

.....

.....

- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 8.89

Do czego służą hamulce w maszynach?

.....

.....

.....

Ćwiczenie 8.90

Przedstaw podział hamulców.

.....

● .....

● .....

● .....

● .....

.....

● .....

● .....

● .....

● .....

● .....

● .....

.....

● .....

● .....

● .....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.12

Scharakteryzuj zalety i wady napędów hydraulicznych.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.13

Podaj treść pierwszej zasady termodynamiki.

- .....
- .....
- .....

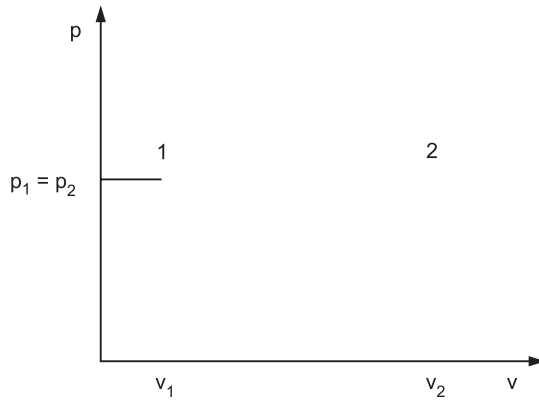
Ćwiczenie 9.15

Opisz zwięźle przemianę izobaryczną i narysuj jej wykres.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 9.16

Scharakteryzuj przemianę izochoryczną (napisz równanie, narysuj wykres i podaj przykład takiej przemiany).

.....

.....

.....

.....
.....

Ćwiczenie 9.17

Opisz zwięźle przemianę adiabatyczną, narysuj jej wykres i podaj przykład tej przemiany.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 9.18

Jaki wniosek wynika z drugiej zasady termodynamiki?

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 9.19

Podaj sposoby przekazywania ciepła.

.....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.20

Podaj rodzaje silników spalinowych.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- .....
- .....
- .....
- .....

- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.23

Do czego służą sprężarki?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.24

Dokonaj podziału sprężarek według odpowiednich kryteriów.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Ćwiczenie 9.26

Narysuj schemat działania chłodziarki sprężarkowej i podaj najważniejsze jego elementy składowe.

.....

● .....

● .....

● .....

● .....

Ćwiczenie 9.27

Podaj rodzaje transportu.

.....

.....

.....

.....

● .....

■ .....

■ .....

■ .....

■ .....

● .....

● .....

● .....

- .....
.....
- .....
.....
- .....
  - .....
.....
  - .....
.....
  - .....
.....
  - .....
.....
- .....
  - .....
.....
  - .....
.....

Ćwiczenie 9.28

Podaj podstawowe rodzaje podnośników samochodowych.

- .....
- .....
.....
  - .....
.....
  - .....
.....
  - .....
.....
  - .....
.....